

101 คำถามสามก๊ก: คำถามขยายความคิด ฟินิจสามก๊ก

ภัทรพล แสงเงิน*

Phakphon Sangngern

หลี่จวนจวิน และคณะ เขียน.

2556. 101 คำถามสามก๊ก.

แปลโดย ภัทรพล แสงเงิน.

กรุงเทพฯ: มติชน. 376 หน้า.

สามก๊กเป็นเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ของจีน ประมาณ พ.ศ. 763-823 ยามที่แผ่นดินจีนแบ่งออกเป็นสามก๊ก ขุนนางในราชวงศ์ฮั่นต่างพากันตั้งตนเป็นใหญ่เหนือดินแดนต่างๆ ทางฝั่งเหนือและภาคกลางมีใจเอนตั้งตนเป็นใหญ่ เรียกว่า วูยก๊ก ทางฝั่งใต้มีขุนนางตั้งตนเป็นใหญ่เรียกว่า อ๊กก๊ก ทางด้านตะวันตกมีเล่าปี่ตั้งตนเป็นใหญ่ เรียกว่า จ๊กก๊ก คนไทยรับรู้เรื่องสามก๊กผ่านการแปลจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช อำนวยการแปลโดยเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เนื้อหาในเรื่องสามก๊กนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับพิชัยสงครามกลยุทธ์ที่ใช้ในการสู้รบ แพร่พรวไปด้วยเล่ห์เหลี่ยม จนมีคำกล่าวติดปากของคน

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรสุพรรณบุรี. ติดต่อได้ที่ phakphon_sang@hotmail.com

ไทยว่า “อ่านสามก๊กสามจบจบไม่ได้” นับได้ว่าสามก๊กนั้นเป็นวรรณกรรมแปลจากจีน ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่ง

101 คำถามสามก๊ก (2556) เป็นผลงานของหลี่ฉวนจวิน และคณะ แปลโดย ถาวร สิกขโกศลในบางคำถามผู้แปลได้เทียบให้เห็นว่าตอนใดในหนังสือนี้ตรงกับ นิยายสามก๊กจีนตอนใด สามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ตอนใด อาทิ ในคำถามที่ 13 ทำไมเหล่าที่ปรึกษาจึงเห็นว่าม้าเต็กเลาของเล่าปี่ให้โทษแก่เจ้าของ ในนิยายสามก๊ก ฉบับภาษาจีน ตอนที่ 34 ตรงกับฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ตอนที่ 31 ผู้แปลสรุป ความว่า เล่าปี่ได้ม้าเต็กเลาจากเตียวบูแล้วขี่กลับไปเมืองเกิงจี้ว เล่าเปียวเจ้าเมืองเกิงจี้ว ชมว่าม้านี้เป็นยอดอาชาไทย เล่าปี่จึงยกให้เล่าเปียว เมื่อเล่าเปียวขี่ม้าเต็กเลากลับเมือง เกิงอวดที่ปรึกษาจึงบอกว่า ม้าเต็กเลานี้ให้โทษแก่เจ้านาย โดยกล่าวว่า “ม้าตัวนี้ที่ ริมจักรขุทั้งสองข้างนั้นเป็นร่องน้ำตา ที่ขวัญนั้นมีขนร้ายแซมอยู่ มีชื่อว่าม้าเต็กเลา ขี่แล้วให้โทษแก่เจ้าของ เตียวบูตายเพราะม้านี้ นายท่านไม่ควรเอาม้าขี่” (หลี่ฉวนจวิน และคณะ, 2556: 64) เป็นต้น

101 คำถามสามก๊ก มีเนื้อหาเกี่ยวกับคำถามที่นำรู้เกี่ยวกับเรื่องสามก๊กไว้ รอบด้าน ทุกคำถามมีความรู้ต่อเนื่องเสริมความเข้าใจ ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับจีน วิทยา (Sinology) ด้านต่างๆ ในการแปลหนังสือนี้ยึดหลักข้อตรงต่อต้นฉบับ แต่มิได้ แปลตรงเทีงตามต้นฉบับ บางแห่งต้องแทรกเสริมเพื่อให้คนไทยอ่านเข้าใจง่าย ถ้ายาวก็ แยกไว้ต่างหาก ส่วนมากจะรักษาสำนวนภาษาเดิมไว้ มีส่วนน้อยที่ต้องปรับให้เป็น ภาษาไทยที่ดี ชื่อบุคคลและสถานที่ส่วนมากในเล่มนี้ใช้ตามสามก๊กฉบับเจ้าพระยา พระคลัง (หน) (ถาวร สิกขโกศล, 2556: 16) คำถามที่ปรากฏใน 101 คำถามสามก๊กนั้น มีหลากหลายประเภทอีกทั้งผู้เขียนยังให้ความรู้ต่อเนื่องจากคำถามนั้น ในที่นี้สามารถ จำแนกประเภทของคำถามทั้ง 101 คำถาม ได้ 4 ประเภท ดังนี้

ประเภทความเป็นมาของตัวละครในสามก๊ก อาทิ คำถามที่ 1 โจโฉแท้ใจจริงหรือไม่? ความรู้ต่อเนื่องคือ “ห้วนกวน” สมัยราชวงศ์ฮั่นหมายถึงชนที่ซึ่งถูกตอนหรือไม่? เป็นต้น คำถามที่ 6 เล่าปี่เป็นพระเจ้าอาจริงหรือไม่? ความรู้ต่อเนื่องคือ ลูกของ เล่าปี่สองคน ทำไมชื่อเล่าฮองคนหนึ่ง เล่าเสียนคนหนึ่ง คำถามที่ 25 ขงเบ้งได้ภรรยา

อัมปลักษณ์จริงหรือ? ความรู้ต่อเนื่อง คือ สื่อยอดหญิงอัมปลักษณ์ในยุคเก่าของจีนมีใครบ้าง? เป็นต้น

ประเภทวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของจีนโบราณ อาทิ คำถามที่ 10 ช่วงศึกกัวต๋อ ทำไมโจโฉจึงทำเป่ล่าออกมารับเขาวัว? ความรู้ต่อเนื่อง คือ เวลาสมควรจะทำหรือถอดรองทำคนโบราณพิถีพิถันเรื่องอะไร? คำถามที่ 12 ทำไมโจโฉจึงตัดผมแทนตัดหัว? ความรู้ต่อเนื่อง เหตุใดจึงกล่าวว่าในสมัยโบราณคนโกนหัวคือนักโทษ? คำถามที่ 29 เมื่อบังทองพบเล่าปี่ ไยบังทองจึงประสานมือคำนับ ไม่กราบการวะ ความรู้ต่อเนื่องคือ เมื่อโจโฉไปเช่นสรวงสุสานอ้วนเสี้ยวทำไมจึงไหวสองครั้ง? คำถามที่ 78 “ห่านโส่ว” ที่ขงเบ้งคิดขึ้นคืออาหารชนิดใด? ความรู้ต่อเนื่อง คือ ทำไมแกงจืดผักกูดไชจึงเป็นอาหารอร่อยที่ปัญญาชนแดนเจียงหนันชื่นชอบสูงสุด? เป็นต้น

ประเภทวิชาคุณลักษณะคนและสัตว์ อาทิ คำถามที่ 13 ทำไมเหล่าที่ปรึกษาจึงเห็นว่าม้าเด็กเลาของเล่าปี่ให้โทษแก่เจ้าของ ความรู้ต่อเนื่องคือ วิชาดูอาชาลักษณะในสมัยโบราณมีเนื้อหาอย่างไร? คำถามที่ 49 ทำไมประมุขยุคสามก๊กเลือกคนตามรูปลักษณะ ความรู้ต่อเนื่องคือ ชุนกวนตาสีฟ้าหนวดสีม่วงจริงหรือ? เป็นต้น

ประเภทประวัติศาสตร์และกลอุบายในการสงคราม อาทิ คำถามที่ 28 ยุทธศาสตร์ที่หลงจง ขงเบ้งคิดขึ้นเป็นคนแรกหรือ? ความรู้ต่อเนื่องคือ จุดอ่อนร้ายแรงที่สุดของยุทธศาสตร์หลงจงคืออะไร? คำถามที่ 37 โจโฉพ่ายศึกเช็คเพ็กเพราะถูกโจโฉตีด้วยไฟจริงหรือ? ความรู้ต่อเนื่องคือ ทำไมเช็คเพ็กจึงแยกเป็นเช็คเพ็กบุนและเช็คเพ็กบู? คำถามที่ 43 วุยก๊ก จ๊กก๊ก ง่อก๊ก แคว้นใดมีพื้นที่ใหญ่ที่สุด? ความรู้ต่อเนื่องคือ ทำไมคำ “จิ้งโจว-ก้ามถูล” จึงหมายถึงประเทศจีน? คำถามที่ 47 ชุนกวนตั้งมั่นที่กั๋งตั้ง (เจียงตง) กั๋งตั้งหมายถึงที่ใด? ความรู้ต่อเนื่องคือ ทำไมกั๋งตั้ง (เจียงตง) จึงมีอีกชื่อหนึ่งว่ากั๋งจ้อ (เจียงจัว)? เป็นต้น

เห็นได้ว่า ความรู้เกี่ยวกับสามก๊กใน 101 คำถามสามก๊กนั้นมีความหลากหลายในที่นี่ขอยกตัวอย่างคำถามต่าง ๆ 3 คำถาม ซึ่งเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านสามก๊ก อีกทั้งยังมีความรู้ต่อเนื่องที่สามารถอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสามก๊กได้อย่างชัดเจน 3 คำถามนี้ คือ 1. ทำไมเหล่าที่ปรึกษาจึงเห็นว่าม้าเด็กเลาของเล่าปี่ให้โทษแก่เจ้าของ

2. ยุทธศาสตร์ที่หลงจิง ขงเบ้งคิดขึ้นเป็นคนแรกหรือไม่? และ 3. โจโฉพ่ายศึกเซ็กเพ็ก เพราะถูกโจโฉตีด้วยไฟจริงหรือไม่? โดยเฉพาะ 2 คำถามสุดท้าย เป็นความรู้ที่จะทำให้ผู้อ่านสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) หรือผู้ที่ชมภาพยนตร์สามก๊ก ตอนโจโฉแตกทัพเรือ ซึ่งเป็นตอนที่ได้รับคามนิยมเพราะมีกลยุทธ์หลากหลาย ครบรสชาติของวรรณคดี เกิดความเข้าใจเพิ่มมากยิ่งขึ้น ดังนี้

ทำไมเหล่าที่ปรึกษาจึงเห็นว่าม้าเด็กเลาของเล่าปี่ให้โทษแก่เจ้าของ

ภาพที่ 1 เล่าปี่และม้าเด็กเลา จากภาพยนตร์เรื่องสามก๊ก พ.ศ.2537

ที่มา: <http://www.samkokwiki.com.> ม้าเด็กเลา.html.

เป็นคำถามที่ 13 ใน 101 คำถามสามก๊ก ผู้เขียนกล่าวถึงเล่าปี่ได้ม้าเด็กเลาจากเตียวบูแล้วขี่กลับไปเมืองเกิงจิ๋ว เล่าเปียวเจ้าเมืองเกิงจิ๋วชมว่าม้านี้เป็นยอดอาชาในยุคนั้น เล่าปี่จึงยกให้เล่าเปียว เมื่อเล่าเปียวขี่ม้าเด็กเลากลับเมือง เกิงจิ๋วคนที่ปรึกษาของเล่าเปียวจึงบอกว่า ม้าเด็กเลานี้ให้โทษแก่เจ้านาย โดยกล่าวว่า “ม้าตัวนี้ที่ริมจักษุทั้งสองข้างนั้นเป็นร่องน้ำตา ที่ขวัญนั้นมีขนร้ายแซมอยู่ มีชื่อว่าม้าเด็กเลาซึ่งให้โทษแก่เจ้าของ เตียวบูตายเพราะม้านี้ นายท่านไม่ควรเอาม้านี้” (หลี่ฉวนจวิน และคณะ, 2556: 64) ในประเด็นนี้จะขอกล่าวถึงตอนที่เล่าปี่ยกทัพไปเมืองซินเอี๋ยในสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ว่า ที่ปรึกษาของเล่าเปียวชื่อ อีเจี๋ย บอกกับเล่าปี่ว่า ม้านี้ชื่อเด็กเลา ให้โทษแก่เจ้าของไม่ควรเอาม้านี้ แต่เล่าปี่กลับตอบว่าข้อซึ่งดีแล้วร้ายนั้นก็ตามแต่บุญแลกรรมเรามีได้ถือ (เจ้าพระยาพระคลัง (หน) เล่ม 2, 2554: 667) หรือตอนที่เล่าปี่พบซีซี (ปลอมเป็นตันฮก) ซีซีลองใจเล่าปี่โดยกล่าวกับเล่าปี่ว่า “หากท่านเกลียด

ผู้ใดก็ให้ม้าเด็กเล่นกับเขาคนนั้นเพราะม้าเด็กเล่นนี้เป็นม้าที่ให้โทษแก่เจ้าของทำให้เล่าปีโกรธมากและหาว่าชีชีเป็นคนไร้คุณธรรม” (เจ้าพระยาพระคลัง (หน) เล่ม 2, 2554: 689)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ทั้งแก้งอวด อี้เจียและชีชีต่างเป็นผู้มีความรู้ในวิชาอาชาลักษณ์ (วิชาดูม้า) ซึ่งเป็นศาสตร์ชั้นสูงหนึ่งของจีน ผู้เขียนกล่าวว่า เหตุการณ์การดูลักษณะม้าเด็กเล่นนี้ไม่ปรากฏในประวัติศาสตร์จีนและแสดงทัศนะไว้ว่า น่าจะเป็นเพียงจินตนาการเชิงนิยายในลักษณะที่เข้าข้างฝั่งเล่าปี นอกจากนี้เซวียนปิงชาน ยังได้อธิบายความรู้เกี่ยวกับวิชาการดูม้านี้ว่า อยู่ในคัมภีร์ดูอาชาลักษณ์ของป้อเล่อว่า “ม้าหน้าผากขาว ไปถึงปากจรดพื้นนี้มีชื่อว่าอ้วเอี้ยน อีกชื่อว่าเด็กเลา บ่าวชีจะตายในต่างถิ่น นายชีต้องพลัดพรากจากที่อยู่ เป็นม้าร้ายแล” (หลี่ฉวนจวิน และคณะ, 2556: 65)

นอกจากนี้วิชาการดูม้านั้น เซวียนปิงชานยังได้สอดแทรกความรู้ต่อเนื่องเกี่ยวกับวิชาการดูลักษณะม้าดีหรือไม่ดีว่า สมัยโบราณนั้นมิมีวิชาอาชาลักษณ์ คือวิชาการเลือกม้าซึ่งปรากฏในยุคจั้นกั๋ว ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างมาจากหนังสือจั้นกั๋วเซอ (พงศาวดารยุคจั้นกั๋ว) เล่ม 21 ว่า

มีแขกมาพบอ๋องแคว้นเจ้าแล้วถามว่า “ข้าพเจ้าได้ข่าวว่าท่านอ๋องส่งคนไปซื้อม้า ได้คนแล้วหรือ?”

อ๋องตอบว่า “ได้แล้ว”

“แล้วโยจมนัดนี้ยังไม่ส่งออกไป?”

อ๋องตอบว่า “ยังไม่ได้คนเชี่ยวชาญวิชาดูลักษณะม้า”

(หลี่ฉวนจวินและคณะ, 2556: 66)

กรณีที่เล่าปีตอบอี้เจียว่า “ข้อซึ่งดีแลรายนั้นก็ตามแต่บุญแลกรรมเรามีได้ถือ” สามารถตีความได้ 2 ด้าน คือ 1. เล่าปีรู้วิชาอาชาลักษณ์และเป็นบุคคลที่มองโลกในแง่ดี ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นไปตามการกระทำของตนเอง หรือ 2. เล่าปีไม่รู้วิชาอาชาลักษณ์ในประเด็นนี้ อาจตั้งข้อสังเกตว่า หากมองในแง่ให้นิยามสามก๊ก ม้าเด็กเล่นนี้น่าจะถูกโฉลกกับเล่าปีมากกว่าเพราะม้าเด็กเล่นนี้เคยช่วยเล่าปีหนีภัยจากการปองร้ายของซัวมอแม่ทัพของเล่าเปียว จนไปพบกับปราชญ์สุมาเต็กโซ และในตอนที่ยกทัพบุกเสฉวน

¹ หนึ่งในผู้เขียน.

เล่าปี่ยกมาตีกเล่าให้บังทองขี่ เมื่อบังทองนำทัพไป ถูกเหล่าทหารเสฉวนสังหารด้วย ธนูจนสิ้นชีวิตที่เนินหงส์ร่วง มาตีกเล่านี้จะให้ผลร้ายมากกว่าดี ดังที่ปราชญ์ต่างๆ ได้ศึกษาตามวิชาอาชาลักษณ์นั่นเอง

ยุทธศาสตร์ที่หลงจ้ง ขงเบ้งคิดขึ้นเป็นคนแรกหรือ?

ภาพที่ 2 ขงเบ้งบอกยุทธศาสตร์หลงจ้งแก่เล่าปี่ให้ยึดเกงจิ๋วเป็นฐานที่มั่น

ในการสร้างอำนาจ จากภาพยนตร์เรื่องสามก๊ก พ.ศ.2537

ที่มา: <http://www.samkokwiki.com/ยุทธศาสตร์หลงจ้ง.html>.

เป็นคำถามที่ 28 ใน 101 คำถามสามก๊ก ยุทธศาสตร์หลงจ้งเสนอโดยขงเบ้ง เมื่อรัชศกเจี้ยนอาน ปีที่ 12 (ค.ศ.207) เป็นยุทธศาสตร์ที่ว่าด้วยการยึดครองดินแดน เก่งจิ๋ว² ดินแดนสำคัญดินแดนหนึ่งในยุคสามก๊กที่ผู้ใดสามารถยึดครองได้จะสามารถรวบรวมแผ่นดินไว้เป็นหนึ่งเดียวเพราะทางด้านเหนือมีทางขึ้นสู่ภาคเหนือสามารถบุกตีเมืองลำหยงไปถึงเมืองลกเอี้ยงได้ ทางใต้ั้นติดแม่น้ำและง่อก๊ก การเดินทางทั้งรับและรุกนั้นถือว่าเป็นยอดแห่งชัยภูมิในการสงคราม ในที่นี้จะกล่าวถึงเนื้อหาโดยสังเขปในสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ซึ่งกล่าวถึงการแย่งชิงเมืองเก่งจิ๋วว่า เดิมทีนั้น เก่งจิ๋วปกครองโดยเล่าเปียว ต่อมาเล่าเปียวตาย เล่าจ้งผู้บุตรขึ้นครองแทน

² เก่งจิ๋วไม่ได้สำคัญเฉพาะในยุคสามก๊กเท่านั้น ในสมัยพระเจ้าอานโกโจ (ฮั่นเกาจู) ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์ฮั่นก็ทรงใช้เป็นฐานที่มั่นเพื่อรวบรวมแผ่นดินจีนในอดีตมาแล้ว (หลี่ฉวนจวิน และคณะ, 2556: 120).

แต่ด้วยความเยาว์วัยของเล่าจ้งและการสนับสนุนให้สวามีภักดีโจโฉของตระกูลซัว³ เกิงจี้จึงตกเป็นของโจโฉ ต่อมาไม่นาน ขงเบ้งใช้อุบายยืมเกิงจี้ได้ก่อนง่อ๊ก แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เกิงจี้เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในสามก๊กซึ่งผู้เขียนได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์หลงจงอันโด่งดังที่ทำให้เล่าปี่ถึงกับโค้งคำนับให้กับขงเบ้งไว้ว่า

เกิงจี้ ด้านเหนือคุมแม่น้ำฮั่นกับแม่น้ำเหมียนสองสาย ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ตะวันออกเชื่อมต่อเมืองง่อ๊ก และเมืองห้อยเซ ตะวันตกทะลุไปถึงปาและจ๊ก (เสฉวน) ทั้งสองเมือง เกิงจี้จึงเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญที่นักการทหารต้องแย่งชิงกัน แต่เล่าเปียวไม่มีกำลังความสามารถที่จะปกครองได้ เป็นดินแดนที่สวรรค์ส่งมาช่วยท่านขุนพล (เล่าปี่) มณฑลเอ็กจี้้นั้นชัยภูมิ คับขันเข้าตียาก พื้นที่อุดมสมบูรณ์กว้างใหญ่ เป็นปัจจัยทางธรรมชาติที่ดีเยี่ยม องค์ปฐมฮั่นโกโจ อาศัยถิ่นนี้เป็นที่มั่นจึงตั้งตัวเป็นกษัตริย์สำเร็จ หากท่านยึดเกิงจี้และเอ็กจี้้นสองมณฑลนี้ไว้ อาศัยชัยภูมิที่เข้าตียากตั้งมั่นอยู่ ผูกมิตรกับชนชาติส่วนน้อย ทางตะวันตกและใต้ จัดการปกครองภายในให้ดี หากสภาวะการณ์ ในแผ่นดินเปลี่ยนแปลง ค่อยให้แม่ทัพคนหนึ่งยกทัพออกจากเกิงจี้ ติผ่านเมืองลำหยงไปถึงลกเอี้ยง ส่วนตัวท่านขุนพลยกทัพออกจากเมืองเอ็กจี้้นเข้าตีฉินชาน จะมีราษฎรคนไหนกล้าไม่ยินดี ต้อนรับท่านหากเป็นดังแผนนี้ การปราบดาภิเษกก็จะสำเร็จ อำนาจของราชวงศ์ฮั่นก็จะกลับฟื้นคืนมา (เหลียนจวิน และคณะ, 2556: 119-121)

³ แม่ทัพของเล่าเปียว ชัวมอเป็นพี่ชายของซัวฮูหยิน ภรรยาของเล่าเปียว ชัวมอ มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้เล่าจ้ง บุตรของเล่าเปียวสวามีภักดีโจโฉ ต่อมาชัวมอได้เข้ารับราชการกับโจโฉในตำแหน่งแม่ทัพเรือกู้กับเตียวอุ้น แต่ต่อมาถูกโจโฉสั่งประหารด้วยอุบายของจียี้.

ผู้เขียนได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์หลงจงที่ขงเบ้งแนะนำแก่เล่าปี่ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่ทำให้แผ่นดินจีนแบ่งแยกออกเป็นสามก๊กอย่างชัดเจน⁴ ทว่า ยุทธศาสตร์หลงจงนี้ ผู้เขียนกล่าวว่า ไม่ใช่ขงเบ้งที่คิดขึ้นเป็นคนแรก แต่มีคนเคยคิดขึ้นมาก่อนแล้วคือ โลซก เสนาบดีของง่อก๊กผู้ที่เป็นทั้งเพื่อน (ในยามสุขกับโจโฉ) และ ศัตรู (ในยามจะยึดเกงจิ๋ว) ตามสถานการณ์ โดยโลซกได้เสนอความเห็น “ยุทธศาสตร์สามกั๊กกั๊งตั้ง” ว่า

โจโฉอยู่ในฐานะผู้ควบคุมพระมหาจักรีอันได้เปรียบ ราชวงศ์ฮั่นไม่มีวันกลับฟื้นคืนสภาพเดิม อำนาจของโจโฉนั้นยังไม่สามารถล้มล้างได้ ความผิดที่จะรวมแผ่นดินของซุนกวนก็ยังไม่อาจเป็นจริง ทางเลือกที่ดีที่สุดคือยึดครองกั๊งตั้ง รอจังหวะเหมาะฉวยโอกาสที่โจโฉรุกรงไล่ไม่หยุดรีบตีชิงเกงจิ๋วของเล่าเปียว หลังจากนั้นจึงค่อยตั้งตัวเป็นกษัตริย์ แล้วค่อยๆ รวบรวมแผ่นดินไปที่ละชั้น (หลี่ฉวนจวิน และคณะ, 2556: 119-121)

แผนการที่โลซกเสนอแก่ซุนกวนนี้เรียกว่า “แผนการบนตั้ง” ซึ่งผู้เขียนกล่าวว่า โลซกเสนอก่อนยุทธศาสตร์หลงจงของขงเบ้งถึง 7 ปี แต่ผู้เขียนก็ได้แสดงทัศนะไว้ว่า ทั้งโลซกและขงเบ้งนั้นต่างเข้าใจสถานการณ์ในขณะนั้นเป็นอย่างดี อีกทั้งผู้เขียนเห็นว่า แผนการบนตั้งและยุทธศาสตร์หลงจงนั้นแสดงให้เห็นถึงสติปัญญาและวิสัยทัศน์

⁴ เมื่อเล่าปี่ได้ขงเบ้งมาอยู่ด้วยจึงดำเนินการตามยุทธศาสตร์หลงจงที่ขงเบ้งแนะนำนี้ สุดท้ายเล่าปี่ก็ยึดครองเกงจิ๋วได้สำเร็จ ต่อมาขงเบ้งให้กวนอุปกครองเกงจิ๋ว ส่วนเล่าปี่และขงเบ้งเดินทัพไปยึดฮันต๋งและเสฉวน เล่าปี่จึงตั้งตนเป็นเจ้าแห่งเสฉวนได้สำเร็จ จึงเกิดสถานการณ์สามกั๊กขึ้น.

⁵ โลซกเป็นผู้สนับสนุนคนสำคัญของฝั่่งง่อก๊กที่ประสงค์ให้เกิดพันธมิตรตระกูลซุนและเล่าเพื่อรับมือกับการรุกรานของโจโฉ จึงเกิดเหตุการณ์สำคัญในสามกั๊ก คือ ดิ๊กเซ็กเพ็ก (ศึกผาแดง) โลซกเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลในการเกลี้ยกล่อมให้ซุนกวนและจิวยี่ร่วมมือกับเล่าปี่รบกับโจโฉ เมื่อเสร็จศึกเซ็กเพ็กแล้ว โลซกเป็นบุคคลสำคัญอีกเช่นกันที่ซุนกวนและจิวยี่ใช้ให้ไปทวงเมืองเกงจิ๋วอีกหลายครั้งหลายครา สุดท้ายลกซุนเสนอแผนให้ลิบองปลอมตัวเป็นพ่อค้ายึดเมืองเกงจิ๋วได้สำเร็จในที่สุด ในนิยายสามกั๊ก โลซกถือเป็นตัวละครที่ชื่อสัตย์มากที่สุดคนหนึ่ง จนมีคำกล่าวไว้ว่า “มีเพื่อนต้องเป็นเพื่อนแบบโลซก”.

ทางการเมืองของขงเบ้งและโลซกที่มีเหมือนกัน นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้ชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนที่ร้ายแรงของยุทธศาสตร์หลงจง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ทำให้จ๊กก๊กต้องล่มสลายไปก่อนก๊กอื่นๆ มีสามประการ (หลี่ฉวนจวิน และคณะ, 2556: 122-123) กล่าวโดยสรุป คือ

ประการที่หนึ่ง เกิงจิ๋วและเอ็กจิ๋วเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ แต่เล่าปี่มีวิสัยทัศน์ทางยุทธศาสตร์ที่คับแคบ และกวนอูที่ตั้งตนเป็นปฏิปักษ์กับซุนกวน ซึ่งเป็นความเห็นต่างจากความคิดของขงเบ้งที่สั่งให้กวนอูเป็นมิตรกับซุนกวน สุดท้ายกวนอูจึงเสียเกิงจิ๋วให้แก่ง่อก๊ก ต่อมาเล่าปี่คับแค้น ยกทัพมาล้างแค้นให้กวนอูแต่กลับต้องพ่ายแพ้ให้แก่ลกซุนในศึกอิเหลียง แล้วต้องเสียชีวิตลงในที่สุด การสูญเสียเมืองเกิงจิ๋วของจ๊กก๊กทำให้แผนของขงเบ้งในยุทธศาสตร์หลงจงแทบจะสลายลงไปในทันที

ประการที่สอง ขงเบ้งหันมาใช้ยุทธศาสตร์บุกตีจ๊กก๊กซึ่งถือเป็นดาบสองคม แม้จะเป็นการป้องกันจ๊กก๊ก แต่ก็ทำให้สิ้นเปลืองพลังงานของกองทัพของจ๊กก๊กเป็นอย่างยิ่ง เศรษฐกิจจ๊กก๊กก็ถดถอยและอ่อนแอที่สุดในบรรดาสามก๊ก ถึงแม้จ๊กก๊กจะไม่ถูกรุกราน แต่กองทัพจ๊กก๊กก็ไม่ได้แข็งแกร่งขึ้นแต่ประการใด

ประการที่สาม รอยร้าวที่เกิดขึ้นระหว่างจ๊กก๊กและง่อก๊กที่สำคัญ คือ ความบาดหมางระหว่างเล่าปี่และซุนกวน (เนื่องจากซุนกวนสั่งประหารกวนอู) รอยร้าวนี้เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้พันธมิตรซุนและเล่าปี่อ่อนแอลงอย่างชัดเจน จนสุดท้ายจ๊กก๊กล่มสลายเป็นก๊กแรกนั่นเอง

ผู้เขียนมีการกล่าวถึงความสำคัญของเมืองเกิงจิ๋ว ดินแดนสำคัญทางยุทธศาสตร์ของการแย่งชิงกันในเรื่องสามก๊กและยังแทรกความรู้ต่อเนื่องเรื่องจุดอ่อนของยุทธศาสตร์นี้ ในประเด็นนี้ตั้งข้อสังเกตได้ว่า ยุทธศาสตร์หลงจงของขงเบ้งและยุทธศาสตร์สามขาค้ำถั่งของโลซกนั้นต่างมีลักษณะร่วมกันด้านการใช้กลยุทธ์ในการยึดดินแดนสำคัญ คือ เกิงจิ๋ว ไว้เป็นฐานที่มั่นในการสร้างอำนาจให้แก่ฝ่ายของตนเอง อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนสำคัญของยุทธศาสตร์หลงจงช่วยทำให้ผู้อ่านสามก๊กเข้าใจอย่างชัดเจนเพิ่มมากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับเหตุการณ์กวนอูเสียเมืองเกิงจิ๋ว ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการล่มสลายของจ๊กก๊ก

โจโฉพ่ายศึกเซ็กเพ็กเพราะถูกโจมตีด้วยไฟจริงหรือ?

ภาพที่ 3 สามก๊ก ตอนโจโฉแตกทัพเรือ จากภาพยนตร์เรื่อง สามก๊ก พ.ศ.2551

ที่มา: https://th.wikipedia.org/wiki/สามก๊ก_โจโฉแตกทัพเรือ

เป็นคำถามที่ 37 ใน 101 คำถามสามก๊ก สามก๊ก ตอนโจโฉแตกทัพเรือนี้ ถือเป็นเหตุการณ์สำคัญตอนหนึ่งที่ทำให้ยายสามก๊กดูมีสีสัน นับเป็นเหตุการณ์ในสามก๊กที่มีความสนุกสนานมากที่สุดตอนหนึ่ง กลยุทธ์ในการสงครามถูกนำมาใช้ในเหตุการณ์นี้อย่างเต็มเปี่ยม อาทิ ขงเบ้งยุยงให้จิวยี่และซุนกวนรบกับโจโฉ ขงเบ้งยืมลูกเกาทัณฑ์โจโฉ จิวยี่ใช้อุบายเจ็บกายโดยใช้อุบายแม่ทัพง่อก๊กเป็นหนึ่งในอุบาย จิวยี่ซ่อนกลเจียวก้านให้ไปพบบั้งทอง สุดท้ายบั้งทองวางกลห้วงโซ่เหล็กแก่ทัพเรือโจโฉ ขงเบ้งเรียกลมอาคเนย์ให้ทัพง่อก๊กและการใช้ไฟเผาทัพเรือ ซึ่งการใช้ไฟเผาทัพเรือนี้ตามเรื่องสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) นั้น ผู้ที่คิดอุบายนี้มีอยู่ 2 คน ด้วยกันคือ ขงเบ้งและจิวยี่⁶ ผลสุดท้ายทัพเรือของโจโฉก็ต้องพินาศยับเยิน การที่ทัพเรือของโจโฉแตกพ่ายไปด้วยไฟนั้น ในพงศาวดารสามก๊กจี ภาควัยก๊ก บทประวัติ โจโฉ ไม่มีการกล่าวถึงการโจมตีด้วยไฟ แต่กล่าวว่าเกิดโรคระบาดขึ้น มีแพทย์ชาวจีนชื่อ หลีไห่วซง

⁶ ผู้เขียนแสดงหลักฐานตามบันทึกประวัติศาสตร์ไว้ในคำถามที่ 36 แท้จริงแล้วใครเป็นผู้คิดแผนโจมตีด้วยไฟในศึกเซ็กเพ็ก ว่า ผู้ที่ออกอุบายโจมตีทัพเรือโจโฉด้วยไฟนี้ ผู้ที่คิดอุบายได้คนแรก คือ อุยกาย ขุนพลง่อก๊ก 3 สมัย (ซุนเกี้ยน ซุนเช็กและซุนกวน) (หลี่ฉวนจวิน และคณะ, 2556: 144).

เห็นว่า “โจโฉพ่ายศึกเซ็กเพ็กเพราะโรคระบาด คือโรคพยาธิใบไม้ในเลือด”(หลี่ฉวนจวิน และคณะ, 2556: 147)

นับเป็นทัศนะหนึ่งเกี่ยวกับการพ่ายแพ้ของกองทัพเรือโจโฉที่ว่า กองทัพเกิดโรคพยาธิใบไม้ในเลือดระบาด หลี่ฉวนจวิน และคณะ (2556: 147) กล่าวถึงโรคนี้ไว้ว่า

โรคพยาธิใบไม้ในเลือดมีในจีนมาแต่โบราณ โรคชานเฟิงกู่ ในตำราแพทย์ยุคโบราณและในหนังสือจู่ปึงหยวนไฮ่วลุ่น วิเคราะห์วิจารณ์สาเหตุของสรรพโรค ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 7 ล้วนมีบันทึกเรื่องโรคที่คล้ายกับโรคพยาธิใบไม้ในเลือด ศพผู้หญิงในสุสานหม่าหวางตู่ซึ่งขุดพบเมื่อ ค.ศ.1973 นักวิจัยพบพยาธิใบไม้ในเลือดที่ตับและผนังลำไส้ของเธอเป็นหลักฐานว่าอย่างน้อยในยุคราชวงศ์ฮั่น ในย่านเมืองฉางชามีโรคนี้อยู่ จากการสอบสวนหลักฐานทางเอกสารแสดงชัดว่าพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับศึกเซ็กเพ็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมณฑลหูเป่ย์และหูหนันเป็นเขตที่โรคพยาธิใบไม้ในเลือดระบาดรุนแรง

นี่เป็นอีกหลักฐานซึ่งสนับสนุนความคิดเห็นที่ว่า ทหารเรือของโจโฉนั้นต้องถอยกลับไปเนื่องมาจากเกิดโรคระบาด แต่ผู้เขียนได้ให้ทัศนะไว้ว่า ทฤษฎีนี้ยังไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนแน่นอนมากนัก เป็นเพียงการมุมมองทางการแพทย์เท่านั้น นอกจากนี้ผู้เขียนยังให้ความรู้ต่อเนื่องเกี่ยวกับ “เซ็กเพ็ก” ดินแดนประวัติศาสตร์ในสมรภูมिरบว่า แบ่งออกเป็นเซ็กเพ็กบุนและเซ็กเพ็กบู โดยอ้างการสืบค้นในทางประวัติศาสตร์พบว่า

สมรภูมิเซ็กเพ็ก ยุคสามก๊กอยู่ที่อำเภอผู่ฉี มณฑลหูเป่ย์ ในปัจจุบันไม่เกี่ยวข้องกับเซ็กเพ็ก เมืองหวงโจว มณฑลหูเป่ย์ ในบทกวีหวนรำลึกศึกเซ็กเพ็กของซูซื่อ⁷ แต่

⁷ ชื่อกวีผู้หนึ่งของจีน เป็นผู้แต่งกวีนิพนธ์เพลงฉือทำนองเย็นหนูเจียว บทกวีหวนรำลึกถึงเซ็กเพ็ก แต่งเมื่อถูกลดตำแหน่งไปเมืองหวงโจ ปีรัชศกหยวนเฟิง ปีที่ 2 (ค.ศ.1079) (หลี่ฉวนจวิน และคณะ. 2556: 149).

เนื่องจากเกียรติคุณทางอักษรศาสตร์ของซูชี้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัมฤทธิ์ภาพอันสูงส่งทางวรรณศิลป์ของกวีนิพนธ์บทนี้ ทำให้ผู้คนพูดต่อๆ ฟังต่อๆ กันไป และให้สมญาอันสูงส่งแก่สถานที่แห่งนี้ว่า “เซ็กเพ็กนุ่น” (เซ็กเพ็กทางอักษรศาสตร์) เป็นเหตุให้เซ็กเพ็กที่เมืองหวงโจกับเซ็กเพ็กที่อำเภอผู่ฉี ซึ่งอยู่ในมณฑลหูเป่ย์ด้วยกันทั้งคู่มีสมญาแยกกันว่า เซ็กเพ็กนุ่น (เซ็กเพ็กทางอักษรศาสตร์) กับเซ็กเพ็กบู (เซ็กเพ็กทางยุทธศาสตร์) เป็นตำนานอันงดงามอยู่ในวงการประวัติศาสตร์ (หลี่ฉวนจวินและคณะ, 2556: 149-150)

ภาพที่ 4 ผาแดง (เซ็กเพ็ก) ริมฝั่งแม่น้ำแยงซี แดนยุทธภูมิสำคัญในสามก๊ก
ตอน โจโฉแตกทัพเรือ

ที่มา: http://www.abroad-tour.com/china/wuhan/red_cliffs.html.

ผู้เขียนหาข้อมูลเกี่ยวเซ็กเพ็กอย่างละเอียดและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก เซ็กเพ็กเป็นสมรภูมิสำคัญในการต่อสู้ระหว่างฝั่งเล่าปี่และขุนกวนร่วมมือกันต่อต้านโจโฉ ถึงแม้ว่าจะมีบันทึกทางประวัติศาสตร์จากฝั่งโจโฉว่า โจโฉไม่ได้พ่ายแพ้แต่เกิดโรคระบาดแล้วเลิกทัพกลับเมืองหลวงไป แต่ศึกเซ็กเพ็กที่เกิดขึ้นในนิยายสามก๊กนั้นย่อมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการสู้รบกันซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอุบายในการสู้รบ เป็นการประลองปัญญาครั้งสำคัญที่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์สามก๊ก

จากตัวอย่างการวิจารณ์ทั้งสามคำถาม คือ ม้าเด็กเลขของเล่าปี่ ยุทธศาสตร์หลงจงของขงเบ้งและความพ่ายแพ้ของโจโฉที่เซ็กเพ็กนั้น แสดงให้เห็นว่า ผู้เขียน

พยายามเชื่อมโยงนิยายสามก๊กกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หรือตำราโบราณ อาทิ วิชาดูอาลักษณ์ในคัมภีร์จินโบราณ พื้นที่สำคัญในทางยุทธศาสตร์ คือ เกิงจิว ซึ่งมีความสำคัญมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าฮั่นโกโจ หรือหลักฐานทางการแพทย์ที่พบว่า บริเวณแซ็กเพ็กในสมัยก่อนนั้นเคยพบโรคระบาดพยาธิใบไม้ เหตุผลเหล่านี้ล้วนเป็นการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยการมองนิยายเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ผู้เขียนมีความตั้งใจจริงโดยการนำเสนอชุดความคิดผ่านการอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ ในสามก๊ก จึงทำให้เกิดความกระจำในคำตอบแก่ผู้ที่สนใจศึกษาสามก๊กอย่างจริงจัง อีกทั้งผู้แปลมีการเทียบระหว่างสามก๊กจีนและสามก๊กไทยทำให้สะดวกต่อการค้นหาตัวบทซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้ที่สนใจศึกษาเบื้องลึกต่อไป ส่วนด้านการแปลนั้น ผู้แปลสามารถแปลได้อย่างออกรสออกชาติตรงประเด็น สื่อความได้ชัดเจน เมื่ออ่านแล้วไม่รู้สึกว่าเป็นการอ่านประวัติศาสตร์แต่ประการใด ตัวอย่างจากความรู้ต่อเนื่องในคำถามที่ 47 ชุนกวนตั้งมั่นที่กังตั๋ง (เจียงตง) กังตั๋งหมายถึงที่ใด? ว่า

ในนิยายสามก๊กจีนตอนที่ 45 กล่าวถึงเจียวก้าน (เจียงก้าน) อาสาใช้ลิ้นเพียงสามนิ้วมือมาเกลี้ยกล่อมจิวยี้ให้สวามีภักดีต่อโจโฉ เขาพูดกับโจโฉว่า “ท่านอัศวมหาเสนาบดีจงวางใจ ข้าพเจ้าไปถึงกังจ้อแล้วต้องสำเร็จแน่นอน” เจียวก้านพูดกับโจโฉโดยเรียกกังตั๋งเป็นกังจ้อเพราะโจโฉเป็นคนภาคเหนือ ย่อมเห็นกังตั๋งอยู่ฝั่งซ้ายมือของแม่น้ำแยงซี การเรียกชื่อนี้ของคนภาคเหนือสืบทอดกันต่อมา ดังในพงศาวดารจิ้นชู (ราชวงศ์จิ้น) เล่ม 67 ประวัติเวินเฉียวมีข้อความว่า “เมืองหลวงทั้งสองแตกราชอาณาจักรสิ้นการเช่นสรวงพระเทพบิดร พระเจ้าจิ้นหยวนตี้เริ่มมาตั้งมั่นที่แดนกังจ้อ (เจียงจิว)” (หลี่ฉวนจวิน และคณะ. 2556: 182)

นอกจากนี้ยังทำให้เข้าใจเนื้อหา เรื่องราว และเหตุผลต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสามก๊กมากยิ่งขึ้น ดังนั้น 101 คำถามสามก๊ก เล่มนี้จะทำให้ผู้ที่มีความชื่นชอบในสามก๊กได้เข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพิ่มขึ้น และจะเป็นแนวทางวรรณกรรมที่จะช่วยให้มองบางสิ่งที่ถูกซ่อนไว้ในสามก๊กเพิ่มมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

ผาแดง. 2558. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [http://www.abroad-](http://www.abroad-tour.com/china/wuhan/red_cliffs.html)

[tour.com/china/wuhan/red_cliffs.html](http://www.abroad-tour.com/china/wuhan/red_cliffs.html). [วันที่เข้าถึง 22 มิถุนายน 2558].

พระคลัง (หน), เจ้าพระยา. 2554. สามก๊ก สำนวนเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เล่ม 2.

กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

ม้าเด็กเลา. 2558. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.samkokwiki.com>.

[ม้าเด็กเลา.html](http://www.samkokwiki.com). [วันที่เข้าถึง 21 มิถุนายน 2558].

ยุทธศาสตร์หลงจง. 2558. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.samkokwiki.com/>

[ยุทธศาสตร์หลงจง.html](http://www.samkokwiki.com/). [วันที่เข้าถึง 21 มิถุนายน 2558].

สามก๊ก_โจโฉแตกทัพเรือ. 2558. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [https://th.wikipedia.org/wiki/](https://th.wikipedia.org/wiki/สามก๊ก_โจโฉแตกทัพเรือ)

[สามก๊ก_โจโฉแตกทัพเรือ](https://th.wikipedia.org/wiki/สามก๊ก_โจโฉแตกทัพเรือ). [วันที่เข้าถึง 22 มิถุนายน 2558].

หลี่ฉวนจวิน และคณะ. แปลโดย ถาวร สิกขโกศล. 2556. 101 คำถามสามก๊ก. กรุงเทพฯ:

มติชน.